

Kviečiame prisidėti kas kuo gali

Visus, neabejings Tėvynei ir savo gimtinei, maloniai kviečiame prisidėti prie rengiamos monografijos: teikti nuotraukų, patiemis parašyti straipsnių ar pakalbinti tai daryti kitus, pateikti patarimų ir siūlymų. Taip pat kviečiame finansiskai remti knygos leidimą – be visuomenės supratimo ir pasiaukojimo knygos neįstengsime išleisti, nes didžiąją dalį leidinio sąmatos sudaro neatlygintina parama. Iš anksto nuoširdžiai dėkojame už pagalbą ir suteiktą paramą. Visi, kuo nors prisidėjusieji ir rėmėjai, bus garbingai įrašyti knygos rėmėjams skirtuose puslapiuose, įvardijant konkretų kiekvieno indėlį. Apie suteiktą ženklensnį indėlį ar paramą bus informuojama visuomenė.

„Lietuvos valsčių“ serijos monografių rengimo darbus iki maketo sukūrimo leidykla išsipareigoja atlikti savomis ir (ar) skolintomis lėšomis net ir esant nepakankamam finansavimui, tačiau knygos tiražą bus galima spausdinti tik gavus pakankamą paramą ir visą leidinio sąmatinę sumą, t. y. tik užsakovams bei rėmėjams įvykdžius finansinius išsipareigojimus ir faktiškai gavus visas monografijai trūkstamas lėšas.

Viešajai įstaigai „Versmės“ leidyklai už jos vykdomą pelno nesiekiančią veiklą – Lietuvos istorijos ir tradicinės kultūros monografių serijos „Lietuvos valsčiai“ rengimą bei su tuo susijusią mokslinę veiklą – 2004 m. yra suteiktas paramos gavėjo statusas, todėl knygos leidybai galite skirti ne tik minėtą, bet ir savo 2 proc. pajamų mokesčio paramą.

Finansinę paramą knygai galima pervesti VšĮ „Versmės“ leidyklai, kodas 122732630, į atsiskaitomąją sąskaitą AB „Citadele“ banke LT02729000005467101, nurodant: Parama monografijai „Tverai“, arba perduoti grynaisiais leidyklos buhalterijoje.

„Versmės“ leidyklos adresas:

Geležinkelio g. 6, 02100 Vilnius.

Telefonai: 85 2130623 (ir faksas), 8698 09077.

Leidyklos vadovo Petro Jonušo tel. 8698 20707.

Elektroninio pašto adresas leidykla@versme.lt.

leidyklos internetinė svetainė www.versme.lt.

Lankstinukas parengtas 2013-ųjų liepą

Tverų miestelis iš paukščio skrydžio. A. Maslausko nuotr.

Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio minėjimas Tveruose 1928 m.

Automobilis Tveruose buvo tikra retenybė. Apie 1930 m.

Tverų kapinyne, vadinamame Mažąja Šlapeikike, 2001 m. aptikta nemažai vertingų archeologinių radinių

L I E T U V O S V A L S Č I A I

Pažintis su Tverais prasideda centrinėje miestelio aikštėje

Tverai

Maloniai kviečiame būti rengiamos naujos „Tverų“ monografijos bendraautoriais, talkininkais, rėmėjais

Tveruose kasmet triukšmingai švenčiamos Užgavėnės. 1. Vaizgirdienės nuotr.

Rengiama „Tverų“ monografija papildys „Lietuvos valsčių“ seriją – unikalų 100-tomį Lietuvos istorijos rašto paminklą

„Lietuvos valsčių“ monografijų seriją nuo įsikūrimo 1994-aisiais leidžia „Vermės“ leidykla. Jau išleista daugiau kaip 30 šios serijos tomų. Ši serija skirta miestams ir miesteliams bei jų apylinkėms, atitinkančiomis tarpukario Lietuvos valsčius. 2012 m. pradėta rengti monografija apie buvusį Tverų valsčių. Knygą numatoma užbaigti iki 2016-ųjų.

Tverai, pagal rašytinius šaltinius, buvo jau Lietuvos valstybės kūrimosi laikais. Tačiau naujausių tyrinėjimų duomenys rodo, kad dar gerokai seniau šiose apylinkėse gyvavo mažiausiai dvi didelės ir turtingos bendruomenės. Tai patvirtina archeologiniai tyrinėjimai Pribitkos ir Slapeikikės pilkapynuose. Pilkapynų Tverų apylinkėse yra ir daugiau. Be to, Kermušės miškuose, ant Aitros upės kranto, aptikti galimai buvusios didelės šventvietės likučiai. Šie radiniai leidžia manyti, kad prie Tverų buvo vienas svarbiausių senųjų laikų Žemaitijos dvasinių centrų.

Tverai pirmą kartą paminėti 1251 m. Ipatijaus kronikoje, rašančioje apie Mindaugo apsilankymą Tveruose pas žemaičių kunigaikštį Vykintą. Tačiau pats Vykintas, kaip vienas didžiausių Žemaitijos kunigaikščių, istorijoje minimas ir 1219 m., kai buvo pasirašoma Lietuvos ir Žemaičių kunigaikščių sutartis su Haličo–Voluinės kunigaikštija. XIII a. pirmojoje pusėje Žemaičių kunigaikštis Vykintas,

Tverų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia – viena didžiausių medinių bažnyčių Lietuvoje, garsėjanti stebuklingu Marijos paveikslu. Kasmet liepą čia vykstantys atlaidai sutraukia tūkstančius maldininkų

1236 m. prie Saulės (Šiaulių) sumušęs vokiečius, Tveruose turėjo pilį-tvirtovę. Taigi Tverai tapatinami su Ipatijaus kronikoje minima tvirtove Tvirimont.

1643 m. istorijos šaltiniuose Tverai jau vadinami miesteliu. Žinoma, tam reikšmės turėjo dvaras, pastatyta nauja bažnyčia. Svarbiausia, kad Tverai, įkurti kelių sankryžoje, buvo patogi vieta vystyti prekybą.

XVII–XVIII a. Tverai buvo seniūnijos centras.

1780 m. karalius Stanislovas Augustas patvirtino anksčiau duotas prekybines privilegijas.

Tverai iki XVIII a. pabaigos buvo Raseinių pavieto Tverų valsčiaus centras. Į valsčiaus sudėtį įėjo visa Tverų parapija.

Tverai patyrė 1831 m. sukilimo įvykius. Tverų klebonas Petras Narkevičius skelbė sukilėlių potvarkius, ragino ginkluotis ir kovoti prieš carizmą. Buvo suimtas, tačiau jam pavyko pabėgti. Tveruose buvo paskelbtas 1863 m. sukilimo maištas. Apylinkėse veikė A. Groso vadovaujamas būrys. Pražygiavo B. Dlusčio būriai. Pralaimėję mūšį Biržų girioje, carinės kariuomenės persekiojami, pro Tverus traukėsi kunigo A. Mackevičiaus rinktinės būriai. Iš Tverų apylinkių buvo kilęs šio sukilimo dalyvis gydytojas P. Girdvainis, vėliau aktyviai dalyvavęs tautinio lietuvių atgimimo sąjūdyje.

1897 m. klebonas garbės kanauninkas Juozapas Niūniava su parapijiečiais pastatė Švč. Mergelės Marijos Apreiškimo bažnyčią.

1908 m. pastatyta akmeninė varpinė.

Tautinis lietuvių atgimimas Tveruose ir apylinkėje prasidėjo XIX a. pabaigoje. Buvo platinama draudžiama lietuviška spauda. Carinės Rusijos laikais Tverai priklausė Žarėnų valsčiui.

Nepriklausomo gyvenimo pradžioje tveriškiai atsiskyrė nuo Žarėnų valsčiaus ir sudarė savo savivaldybę. Tveruose buvo valsčiaus savivaldybė, mokykla, paštas, policijos nuovada, Vyskupo M. Valančiaus vardo liaudies universitetas, sveikatos punktas, vaistinė, pora bibliotekų, kooperatyvas, pieninė, lėtpjūvė, malūnas, kelios krautuvės, amatininkų dirbtuvės.

Bažnyčios šventoriuje įrengta ne tik 14 Kryžiaus kelio stočių, bet ir medinė koplytėlė su Mergelės Marijos bei keturių angelų skulptūromis

**2013 m. liepos 22–28 d. rengiama kompleksinė
lokalinių tyrimų ekspedicija į Tverus ir jų apylinkes, kurios metu
istorikai, kraštotyrininkai, kalbininkai, tautosakininkai lankysis
įvairiose vietovėse, susitiks su gyventojais, užrašys jų
prisiminimus, rinks monografijai informaciją, nuotraukas,
archyvinę medžiagą.**

Maloniai kviečiame šio krašto gyventojus talkininkauti rengiant šią ekspediciją ir pačią monografiją.

Monografijos „Tverai“ vyriausiasis redaktorius ir sudarytojas
Kazys Praeras, tel. 8646 49734,
elektroninio pašto adresas tveruvalsčius@gmail.com.